

Dragica Haramija

Primož Suhodolčan: *Vitez brez krave.*

Spremna beseda Tadeja Zupan Arsov, ilustracije Uroš Hrovat.
Ljubljana: Karantanija (Zbirka Pozor, pravljice!; knj. 9), 2010.

Vitez brez krave je že deveto delo v zbirki Pozor, pravljice!, ki jo ustvarjata pisatelj Primož Suhodolčan in ilustrator Uroš Hrovat. Prva knjiga iz serije *Ribo na glavo, pa spat!* je izšla leta 2003. Knjige so izhajale po ena ali dve na leto, in sicer *Ti kanta požrešna!*, *Pica je kraljica!*, *Stara muha, dobra juha*, *Kuža, zaljubljen kot pes*, *Veliki bum bum čigum*, *Milo strašilo* in *Doktor za osle*, v letih 2009 in 2010 pa je bila celotna serija do tedaj izdanih osmih knjig ponatisnjena.

V letih 2009 in 2010 je Primož Suhodolčan za Pozor, pravljice! prejel priznanje mladih bralcev, saj so ti zbirki prisodili laskavi naziv Moja najljubša knjiga (glasovanje in podelitev priznanja organizira in vodi Mestna knjižnica Ljubljana). V preteklem letu je bilo v slovenskih knjižnicah zabeleženih skoraj 44.000 izposoj Suhodolčanovih knjig, kar ga po izposoji uvršča na tretje mesto med slovenskimi avtorji. Za delo *Košarkar naj bo!* je leta 2008 ob priznanju Moja najljubša knjiga prejel zlato plaketo.

Koncept zbirke Pozor, pravljice! je jasno zastavljen že od prvega dela: vsaka knjiga se začne in konča z dečkom Popkom, ki v škatli pod velikim hrastom najde listek z navodilom, da mora po svetu, otrokom pripovedovati pravljice. V sklepnem poglavju se Popek vrne s svoje uspešno opravljene pripovedovalske naloge in najde pod hrastom škatlo, v kateri je listek z navodilom ... Krožna zgradba besedila ima v vsakem delu pet sodobnih pravljič, ki se odštevajo do sklepnega presenečenja – novega navodila Popku, ki hkrati že napoveduje novo knjigo. Pravljičice upovedujejo zgodbe o nenavadnih poklicih glavnih literarnih likov (žvečilni gumi Žvečko išče zaposlitev, a služba mora biti ugledna, Mirko Prvi Krompirko iz ugledne Krompirske družine želi postati kaj bolj slastnega kot pomfri, Super virus plus zelo resno vzame svoje delo, saj začne naročeni protišolski virus delovati prej kot v petih minutah) ali o njihovih netipičnih

oziroma nepričakovanih značajskih lastnostih (strašna gugalnica, ki se je vsi bojijo, užaljena pozabljena Žoga, ki se želi igrati s svojim lastnikom, škrat Zaspanec se uri v tem, kako naj otroke pošlje v sanje, vendar vedno prvi zaspi). Glavni literarni liki so le izjemoma otroci (npr. fantek, ki noče spati, Peter s požrešnim hladilnikom), v nekaterih pravljicah so to znani liki iz pravljичnega sveta, vendar imajo individualizirane lastnosti (npr. vitez, kralj, zmaj), v večini zgodb pa je glavni akter personificirani predmet iz vsakdanjega (otrokovega) življenja: govoreča nočna lučka, kljuka na vratih kopalnice, prsti na rokah, hladilnik, posoda za odpadke ipd. Vsaka pravljica se začne in konča enako: "Nekoč je bil [glavni literarni lik]. To ni bil navaden [glavni literarni lik], ta [glavni literarni lik] je bil nekaj posebnega." "Zdaj pa lahko noč, pa enega [glavnega literarnega lika] za pomoč, pokrij se, zavij se in zaspi." Že v uvodni povedi zgodbe je torej razkrito, kdo je glavni literarni lik, in poudarjeno, da bo precej nenavaden, saj je nekaj posebnega. Na primer: iz poznavanja pravljичnega korpusa je jasno, da duhovi strašijo ponoči, natančneje od polnoči do ene. To ni nič posebnega, ker je znano in pričakovano. V Suhodolčanovi pravljici pa duhec hitro ugotovi, da se ga ljudje bolj ustrašijo podnevi, saj ga takrat ne pričakujejo, čeprav sploh ni strašen, reakcije ljudi ga celo zabavajo, človeški strah pa s pridom izkorišča.

Posamezna knjiga iz zbirke nosi naslov po eni izmed pravljic v njej. Vse knjige imajo enako zunanjo podobo: enaka velikost knjig, napis serije Pozor, pravljice! na vidnem mestu spodaj, na naslovnici je ilustracija, ki pripada naslovni pravljici, knjige imajo različne barvne ovitke. Gre za tip ilustriranih knjig, posebej prilagojenih bralcem začetnikom: tipografija pisave je primerno izbrana (pisava je lahko berljiva), na posamezni strani je malo besedila, črke (male tiskane) so dovolj velike, da so dobro prepoznavne, razmik med vrsticami je velik, kar zagotavlja preglednost. Besedilu so dodane barvne ilustracije, večinoma so te klasične polstranske, povsod so ločene od besedila. Gre za karikaturni tip ilustracij, pri čemer Hrovat nenavadno lastnost literarnega lika poudarja tudi na ilustrativnem nivoju.

In zdaj k zbirki petih sodobnih pravljic z naslovom *Vitez brez Krave*. Prva pravljica je naslovna zgodba o vitezu in deklici Maji. Plemeniti **Vitez brez Krasne Velikosti**, skrajšano *Vitez brez Krave*, pravi vitez iz srednjega veka, katerega glavna naloga je reševanje princesk, se nekega večera znajde v Majini sobi. Maja, sodobna deklica, ni princeska in ni zaprta v ječo in pravzaprav sploh ne potrebuje rešitelja. Dialog med Vitezom brez Krave in Majo predstavlja zaplet situacijske komike, grajene po načelu inverzije (ta se kaže na nivoju situacije, saj želi vitez na vsak način izpolniti svojo vlogo rešitelja, Maja pa mu razlaga, da ni zaprta princeska, temveč

le deklica, ki piše domačo nalogo) in interference (na nivoju vitezovega napačnega dojemanja Majinega položaja). Majin običajni svet, z njeno varno otroško sobo, očetom in mamo, učiteljico in domačo nalogo ter omembo ravnatelja, se v vitezovem dojemanju sveta sprevrže v ječo in stražarje, učiteljica v zmajevko ali čarovnico, naloga v mučenje, ravnatelj pa v velikega čarovniškega mojstra. Maji končno uspe prepričati viteza, da se je ob napačnem času znašel na napačnem mestu: ni v *dobrih starih časih*, temveč v *novih mladih časih*, ki pa so mu kar vseč, zato ostane pri deklici in mu nikoli ne zmanjka dela, v njeno čast pa spremeni tudi svoje ime: postane Vitez ni brez Maje. V drugi pravljici, *Mali čarovnik*, postavi Suhodolčan klasična pravljicična lika – čarovnika in kralja – v netipični vlogi: Čarovnik Mali ne čara le po navodilih, in ko naredi omaro, v kateri naj bi vsakdo postal pametnejši, kralj z imenom O'Kralj vsak dan stoji v njej, da bo lep in pameten oziroma pametno lep ali lepo pameten. Gre za parodijo na Andersenovega *Slavca*, kajti tudi O'Kralju omara glede pameti prav nič ne pomaga. Triglavi zmaj, naslovni lik tretje pravljice, ne bi bil nič posebnega, če ne bi bila vsaka glava popolnoma drugačna: Čol, Bol, Lol radi jedo različne stvari, razlikujejo se njihovi značaji, zanimajo jih različne dejavnosti. Ker so tako različni, se nenehno prepirajo. Na pomlad pa vendarle spoznajo prikupno (enoglavo) zmajčico, ki je vseč vsem trem. Zmajčica jim zastavi tri vprašanja, toda kljub njihovi raznolikosti ter posledično različnim odgovorom, Zmajčica ni zadovoljna z nobenim od njih. Vse tri glave spoznajo, da ljubezen ni zanesljiva, zato imajo raje pomlad: ta pride vsako leto. Pravljica *Lonček, kuhaj!* že v naslovu nakazuje na povezavo z znano istoimensko ljudsko pravljico. Avtor z interferenco vzpostavlja humornost dogajanja: Lonec ni čudežen, kot v pravljici, deček Marjan pa verjame, da bo Lonec kahal sam. Personificirani Lonec Marjanu z nasveti pomaga pripraviti večerjo za očka in mamo: trdo kuhana jajca, deček celo sam nareže kruh. Starša ga pohvalita, Marjan pa – kljub temu, da je delo opravil sam – verjame v lonček, ki kuha na ukaz. Zadnja pravljica, *Pošastni knjigožerci*, v maniri mitološkega razumevanja sveta razloži, zakaj se tistemu, ki rad bere, še danes reče knjigožer: deček Nejc, ki zelo rad bere, pošastim dokaže, da so knjige odlična hrana – za pošasti sicer v dobesednem pomenu, za Nejca metaforično.

Nenavadni pravljicični liki zaradi individualiziranih lastnosti delujejo v nasprotju s svojimi znamenitimi predniki iz klasičnega pravljicičnega sveta: vitez, ki pripravlja šolsko torbo, zmaj s tremi glavami, ki se zaljubi v pomlad, neumni O'Kralj, lonček Lonec, ki uči kuhati dečka Marjana, in knjigožer Nejc, ki še pošasti prepriča, da je branje nekaj odličnega. Pravljice so postavljene v sodobni čas in prostor, vsi človeški literarni liki so

bralčevi sodobniki. Temeljni element Suhodolčanovih pravljic je komika, pri čemer izstopata predvsem besedna (spreminjanje fraz in pregovorov, dobesedno razumevanje prenesenega pomena besed) in situacijska komika, pri kateri gre za inverzijo položajev literarnih likov. In če za konec parafraziram Suhodolčana: Nekoč je bil en smeh. To ni bil navaden smeh, ta smeh je bil nekaj posebnega. Ocena: knjigožersko!

Gaja Kos

Andrej Rozman Roza: *Urška*.

Ilustriral Zvonko Čoh.

Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Velike slikanice), 2010.

Tokrat se mi za prikladno razpravljajno izhodišče oziroma uvodno misel ali zanko ni bilo treba posebno pomujati, ker ena odlična tiči kar na ovitku, gre pa takole: “Kaj se zgodi, ko nagrajenec Prešernovega sklada Andrej Rozman Roza na divji veselici sreča Prešerna?” Najprej je treba povedati, da sta se zadnje čase očitno srečala na več kot eni veselici; kolikor je bilo preteklo leto za Rozo Prešernovo, toliko je bilo za njegove bralce prešerno. Roza in Prešeren sta se namreč lani staknila kar v treh knjigah, poleg slikanice *Urška* z ilustracijami Zvonka Čoha še v stripovskem albumu *Strip je že vredu mama*, pri katerem je pisec ustvarjalne moči združil z Markom Kociprom, ter v knjižici *Passion de Pressheren*, podnaslovljeni Zgodovinska akupressura, ki jo je zrisal Ciril Horjak, Roza pa je v njej zvito, duhovito in ne brez ironije povezal drobce Prešernovega življenja in njegovih del v novo celoto. Rezultat, ki nastane, ko se Roza živahno in brez zadržkov spravi na “človeka, ki je skozi svoje notranje globine in brezup osebne bolečine popeljal svoj narod s civilizacijskega dna do kulturne višine ob bok ostalih narodov sveta in brez širše družbene podpore tako rekoč na lastno pest dal Slovencem narodno samozavest”, je seveda vselej duhovito branje, ki bralca brez posebnega truda spravi v dobro voljo.

Tako je tudi z *Urško*, torej s Prešernovim *Povodnim možem* v Rozini različici, ki je nastala že pred leti, nato pa lani dobila tako slikaniško kot stripovsko izpeljavo. *Povodni mož* je sicer že davno postal (tudi) del domače mladinske oziroma otroške književnosti in se v taktu izvirnega besedila tudi že vrtel po slikanici, prvič v podobi Jelke Reichman. Tokrat imamo opraviti s parodijo oziroma sodobno travestijo v dvanajstih kiticah. Rozino “nastrojenost” do vsebine zelo učinkovito utelešata in povzemata že ironična verza, ki sta na samem začetku izpisana pod zrcalce: “Res hudo je, če prelep / si za ta povprečen svet.” Mimogrede, *Urška*, ki se ogleduje v zrcalcu, je tudi

prva podoba, na katero naletimo pri Reichmanovi. Zgodba je v grobem znana in preprosta – naduta Urška se na prvi pogled zatrapa v motorista, ki je lep kot iz reklame in, kako priročno, prav nič ne odlaša z akcijo: “[...] Živjo, mala, / a bi malo zaplesala?” Je pa tudi duhovita, toliko bolj, če bralec pozna predlogo. Pri Prešernu Urška “[...] zagleda pri mizi rumeni junaka; / enacga pod soncam mu ni korenjaka”, ki ga Roza zmodernizira takole: “[...] in iz silhuete črne / vstane tip visok, košččen, / lep kot kakšen maneken. / Ko pa še čelado sname, / zdi se, da je iz reklame.” In kot je tip razvajan pri Prešernu: “[...] od čudeža godcem roke so zastale; / ker niso trobente glasova več dale, / mladenča noge so trdo zaceptale; / “Ne maram,” zavpije, “za gosli, za bas, / strun drugih, ko plešem, zapoje naj glas!” ni tudi pri Rozi nič manj zahteven: “In ker godba kar molči, / tipček jezno zakriči: / “Kva je, bend, a bo že kej?! / Eno hitro zaigrej!” Rozini gladko rimani verzi so živahni, udarni in siloviti, tako da skozi bralec dobesedno začuti, kako se vse “[...] plete, vse se zvija, / vse bolj raste evforija”.

Takšno vzdušje in občutje še potencira Čoh z razkošno slikarskimi dvostranskimi ilustracijami, ki so mu na 9. slovenskem bienalu ilustracije prinesle plaketo Hinka Smrekarja za leto 2010. Urška v rdeči poletni oblekici, ki se pozno začne, kmalu konča in veliko razkriva, z ošabno prifrknjenim nosom in čutno našobljenimi ustnicami ter njen v črno odeti frajer na prizorišču še zdaleč nista sama – Čohove ilustracije so prava zakladnica likov, pri čemer so vsaj tisti, ki so v prvem planu, skrbno opremljeni vsak s svojimi potezami. Če boste pozorno pogledali, boste med njimi našli tudi Prešerna in Rozo! Dinamične ilustracije (takšne so že zaradi samih poz teles) so, kot smo pri Čohu vajeni, tudi tokrat opremljene z duhovitimi detajli. Še posebno zaživijo v toplih barvah, v nenadnih, tudi zelo divjih oziroma intenzivnih svetlobnih izviri, ki korespondirajo z intenzivnostjo dogajanja ter so nenazadnje tudi učinkovit kontrast temini noči. Knjigi da svojstven pečat tudi ročno izpisano besedilo.

Če hoče torej mlado ali staro ob Prešernu postati prešerno, bo najbolje, da ga bere z dodatkom Roze oziroma *skozi* njega. V kolikor bi se po kakšnem neverjetnem in nesrečnem naključju primerilo, da niti Roza niti Čoh svojega bralstva ne bi uspela spraviti v prijetno razpoloženje z *Urško*, vsaj odraslemu bralcu še vedno preostane, da polista po *Passion de Pressheren* in poskusi s *Povodnim možem* še tam, kjer v zgodbo pade tudi Čop. Mož se praskajoč po bradi o Prešernovi baladi izreče takole: “Povodni mož ... Teče gladko, kćšne posebne globine pa nima,” kar Prešeren prostodušno komentira: “Kko nima globine? Sej jo na konc potegne na dno!” Ker pa je za konec govoriti o takšne vrste koncih nekoliko depresivno, kar je sploh kontra prizadevanjem Roze in Čoha, enostavno predlagam – privoščite si veselico in se pustite zavrteti.

Tilka Jamnik

Knjige za digitalne domorodce

Ko učitelji, mentorji branja in (mladinski) knjižničarji poskušamo motivirati sodobno mladino za branje, se moramo zavedati, da se ukvarjamo z generacijo (v osnovni in srednji šoli), ki ne pozna sveta, v katerem ni bilo mobilnih telefonov in interneta. To "generacijo Z", katere pripadniki so bili rojeni v začetku devetdesetih let in vse do leta 2004, je Marc Prensky (2001) imenoval digitalni domorodci, za razliko od digitalnih priseljencev, starejših generacij, ki smo se uporabe novih medijev le priučili, odraščali pa smo v svetu brez interneta.

V generacijo Z spada skoraj petina svetovnega prebivalstva, toda digitalnost posameznikov je odvisna tudi od tega, koliko jim je dostopna sodobna informacijska komunikacijska tehnologija, torej od tega, v kako bogatih družinah in državah živijo, kako sodoben je njihov izobraževalni sistem idr.

Z razvojem digitalnih medijev se širijo sestavljena sporočila, ki uporabljajo besedne in slikovne elemente na nov način, v novih oblikah. Pri nas se s tem zadnja leta strokovno ukvarja predvsem Bralno društvo Slovenije, ki je posvetovanje ob 8. septembru 2009 nasloвило *Razmerje med slikovnimi in besednimi sestavinami sporočil* (Zbornik Bralnega društva Slovenije, ob 8. strokovnem posvetovanju, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2009). Že v uvodu predsednica društva dr. Meta Grosman opozarja: "Digitalne tehnike so omogočile široke, prej neslutene možnosti enostavnega vključevanja podob pri besednih sporočilih. Generacije mladih se z uporabo multimedijskih oblik sporazumevanja vse bolj razlikujejo od generacij staršev in učiteljev." In nadaljuje: "Še posebej pomembno pa se zdi spraševati: Kakšne oblike interakcije spodbujajo pri bralcih različne sestave besednega in slikovnega gradiva pri branju raznih vrst besedil od slikanic in ilustriranih knjig, do stripa in grafičnega romana, risank in filma, pa vse do raznih nadbesedil."

Otroške in mladinske knjige so se zaradi percepcije sodobnih bralcev in spremenjenega koncepta sodobne pismenosti (sestavljene večrazsežne pismenosti, ki poleg klasičnega branja in pisanja obsega tudi uporabo medijev, računalnikov in interneta) precej spremenile. Med sodobnimi ustvarjalci (mladinske) književnosti so digitalni priseljenci, ki ustvarjajo za sodobno mladino, ki so pretežno digitalni domorodci (pa verjetno tudi ne povsem in ne prav vsi).

Večina knjig se želi sodobnim (mladim) bralcem približati že z naslednjim: naslovnice so (oziroma naj bi bile) slikovite, privlačne, dobro oblikovane; besedilo je praviloma izpisano v večjem fontu (večje črke), med vrsticami je večji razmak, prelom je zračnejši ... Besedilo je pogosto kombinirano z likovnimi elementi (z ilustracijami, vinjetami ipd.), s stripom, z besedili v obliki e-sporočil, kratkih sporočil na mobilnikih ipd. Poznamo besedila, ki so sestavljena v obliki e-pisem (kot so bila nekoč v pismih), oblikovana kot sporočila v Face-booku, opremljena z emotikoni in podobno. Skrajno obliko tovrstnih kombinacij predstavlja nerazdružljiva vizualno-verbalna celota, katere sporočilnost je moč razbrati le v danem zlitju besednih in likovnih prvin.

Drugačne so nekatere nove knjige, nastaja pa tudi vrsta priredb klasičnih besedil, ki jih želijo z določenimi spremembami približati sodobnim bralcem. In kar je najpomembnejše: med obojimi je vrsta izjemnih, izvirnih, kakovostnih, vrhunskih del, ki so bogato sporočilna in nudijo estetski užitek, kot ugotavljava s sodelavko v uvodnem članku priročnika za branje kakovostnih mladinskih knjig 2010, v katerem je pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2009 (mag. Tilka Jamnik in Kristina Picco, "Nove izdaje in priredbe mladinskih knjig v letu 2009", v: *Ozvezdje Knjiga: priročnik*. Ljubljana: Mestna knjižnica, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, 2010). "Priredbe klasičnih del se pojavljajo z večjim deležem različnega slikovnega gradiva: strip, zgodbe v slikah, ilustracije (skorajda) brez besedila ipd. V resnici so tudi v preteklosti nastajale podobne 'slikovne' priredbe, vendar se jih je praviloma razumelo kot manj vredno 'berivo' za manj izobražene in širše množice, medtem ko jih v zadnjem času strokovnjaki razumejo kot posledico zaradi vplivov televizije in interneta spremenjene percepcije ne le bralcev, ampak tudi ustvarjalcev sporočil. V zadnjem času so tudi mednarodnih (in domačih) nagrad deležne prav knjige brez besed, v katerih so le ilustracije (prvo nagrado na sejmu otroških in mladinskih knjig v Bologni je leta 2009 prejela slikanica *Robinson Crusoe* ilustratorja A. M. Ajubela, ki približa znano zgodbo zgolj preko ilustracij. Tudi lani je glavno bolonjsko nagrado prejela slikanica brez besed z naslovom *De Boomhut – Hišica na drevesu*

avtorjev Ronalda in Marije Tolman. Nenazadnje smo v letu 2010 dobili prvo sodobno izvirno slovensko slikanico brez besed *Zgodba o sidru*, ki prepričljivo povezuje sodobno likovno govorico z elementi starih rokopisov in zemljevidov; Damijan Stepančič je zanj prejel priznanje Hinka Smrekarja 2010.”

Zgodí pa se, da tudi integralno sodobno in med bralci ter kritiki priljubljeno delo na novo izide z ilustracijami. Takšen je roman Yanna Martela *Pijevo življenje*, ki je kanadskemu pisatelju prinesel številne nagrade, med drugim prestižno nagrado Man Booker (2002), nato pa so razpisali še mednarodni natečaj, na katerem je leta 2006 zmagal hrvaški ilustrator Tomislav Torjanac. Izdaja s štiridesetimi čudovitimi oljnimi podobami nam je dostopna tudi v slovenskem prevodu (Mladinska knjiga, 2009).

V zadnjih letih je spet zelo priljubljen strip, tudi med širšo množico, zato ni čudno, da nekatera besedila doživljajo “prepesnitve” v strip ali v kombinacijo besedila in stripa. Sicer pa ima strip, zgodba v zaporedju sličic in z besedilom v oblačkih, kar dolgo zgodovino (prvi uradni strip je *Yellow Kid*, ki ga je napisal Richard F. Outcoul in je leta 1895 izšel v ameriškem časopisu *World*) in tudi v Sloveniji imamo bogato tradicijo, kakovostne stripe in imenitne ustvarjalce.

Med tovrstnimi priredbami velja posebno pozornost nameniti *Slovenskim pravljicam (in eni nemški) v stripu* (Mladinska knjiga, 2009). Matjaž Schmidt je izbral sedemnajst slovenskih pravljic in pripovedk. Z mojstrsko priredbo v stripu je povsem ohranil lepoto in modrost starih pripovedi ter jih hkrati z nekaterimi drobci spretno in duhovito približal sodobnim mladim bralcem tako po jezikovni kot po doživljajski plati, pri tem pa pogosto vgradil tudi elemente humorja. Slikanica je prejela nagrado Izvirna slovenska slikanica 2010.

Med priredbami klasičnih književnih besedil omenimo dve (obe deli je izdala Tehniška založba Slovenije leta 2009), in sicer *Drakulo* Fione Macdonald (avtor izvirnega besedila je Bram Stoker) in *Oliverja Twista* Johna Malama (avtor izvirnega besedila je Charles Dickens). V obeh primerih gre pravzaprav za pripoved v slikah, ki so kombinirane s stripom, pod njimi pa je tri do pet vrstic besedila, kar zagotovo ne more nuditi literarnega užitka integralnega dela. Vendar to tudi ni namen priredbe, ki pač želi le informirati o delu, ga predstaviti sodobnim mladim bralcem.

Razumljivo, da so doživljajsko globlji in v vseh pogledih bolj dognani romani, ki izvirno nastajajo v stripu. Takšna sta na primer prevedeni roman Andrewa Donkina in Giovannija Rigana *Artemis Fowl* (Mladinska knjiga, 2009) in izvirno slovenski *Dnevnik Ane Tank* Iztoka Sitarja (Umco d. d., 2009). Daleč najboljši je verjetno roman Craiga Thompsona *Odeje*

(Mladinska knjiga, 2006), v katerem se avtor v prvoosebni pripovedi spominja svojih otroških in mladostniških let, dogodivščin z bratom, vrstniki, prve ljubezni ... vse do spoznanja, da želi z risanjem in pisanjem pustiti sled na "odeji življenja".

Ni naključje torej, da pri nas prav zdaj izhaja *Zbirka Miki Muster* (Buch, 2010) v več zvezkih, ki prinaša stripovske dogodivščine Zvitorepca, Trdonje in Lakotnika, ki so jih v različnih izdajah, revijah, zveščicah in knjigah prebirali že naši starši in stari starši.

Tudi zbirka *Knjige za vsakogar*, projekt v okviru Ljubljana 2010 – svetovna prestolnica knjige, prinaša nekaj stripov, in sicer *Graffiti 1 in 2* v dveh zvezkih, *Passion de Pressheren* Andreja Rozmana Roze in Cirila Horjaka ter roman *Čarovnikov vajenec* Evalda Flisarja, osmo izdajo kultne knjige, ki je izšla obogatena z ilustracijami Damijana Stepančiča in delno "predelana" v strip.

Posebej naj opozorimo na tri odlične knjige, ki že v izvorni obliki upoštevajo pripovedno tradicijo in vizualizacijsko naravnost sodobnega bralca.

Delo *Hugo Cabret: roman Briana Selznicka v besedi in sliki* (prevedel Andrej Hiti Ožinger, Mladinska knjiga, 2008) navdušuje tako mlade kot odrasle bralce po vsem svetu in je med drugim dobil prestižno ameriško nagrado za mladinsko književnost Caldecott Medal 2008, ki jo podeljuje Združenje ameriških mladinskih knjižničarjev, ter zlato hruško 2010, priznanje za prevedeno knjigo Pionirske in Slovenske sekcije IBBY. Knjiga združuje elemente romana, slikanice, stripa in filma. Skoraj tristo risb s svinčnikom se prepleta s tiskanim besedilom; dve enakovredni pisavi, likovna in besedna, prehajata ena v drugo in podajata romanescno pripoved. Besedilo je mešanica več bralsko privlačnejših žanrov, celo z elementi kriminalke in grozljivke, vse skupaj pa se splete v zgodbo o iskanju preteklosti in zgodovini filma. Delo odlikuje prav to, kar oglašujejo, namreč inovativen pristop, ki nudi *povsem svežo bralsko izkušnjo*: "knjiga, ki se gleda kot film, in film, ki se bere kot knjiga."

Philippe Lechermeier: *Princeske: pozabljene ali nepoznane* (prevedla Stana Anželj, ilustrirala Rébecca Dautremer, Sanje, 2009). V že omenjenem priročniku *Ozvezdje Knjiga* jo del anotacije predstavi takole: "Da bi 'enciklopedirala' vse pojme, ki na tisoč in en način opredeljujejo tako plemenito kot ironično bogastvo pojma ženska, avtorja uporabita vsa možna besedilna in likovna izrazna sredstva: posnemanje aparata strokovnih publikacij, verzifikacija razlag, tenkočutna tehnika celostranskega oljnega slikarstva, večperspektivnost tehničnih skicirk. Knjiga je žlahtna predstavница slikanic in zato dostopna tako nesamostojnim kot samostojnim bralcem ..." (Vojko Zadavec)

Shaun Tan: *Zgodbe iz oddaljenega predmestja* (prevedla Gaja Kos, ilustriral avtor; Miš, 2010). Zbirka prinaša petnajst krajših ilustriranih "zgodb za vsakogar", ki v prepletanju fantastičnega in realnega z močnim presežkom poetičnega bralcem zastavljajo osnovna bivanjska vprašanja. Bralca najprej pritegne likovna plat knjige, saj je izjemno bogata in raznolika; v celoti gre za zelo sodoben likovni izraz, blizu slikovnim sporočilom množičnih medijev. Nato očara besedilo, ki je kljub na videz prevladujočemu likovnemu delu povsem neokrnjeno, sporočilno celovito in izrazno izbrušeno. Ne gre torej niti za slikanico niti za ilustrirano knjigo v klasičnem pomenu, temveč za zgodbe, katerih besedilni in likovni del sta vsak zase celovita in mojstrsko dovršena. Toda čeprav sta zaokrožena vsak po sebi, se dopolnjujeta, nadgrajujeta in tvorita celovito mojstrovino. Prav na takšen način dognano književno delo pa s svojo "sestavljeno in "večrazsežno" sporočilnostjo lahko doseže sodobne bralce z različnimi bralnimi zmožnostmi. Če je besedilo bliže "klasičnim" bralcem, potem je njegov likovni del zagotovo bliže (mlajšim?) bralcem, ki obvladajo digitalno branje. Odlika knjige je, da omogoča oboje branj in da obe branji sta vrhunski.